

DIRVA

Nr. 115

Spalis-October 6, 1961

Cleveland, Ohio

KOMUNISTAI PASKUBOMIS DEPORTUOJA VOKIEČIUS IŠ VAKARŲ PASIENIO

Asmenys, keliavę tarpzonoje autostrada, jungiančia Hamburgą su Vakarų Berlynu, liudija, kad komunistų policija ir vadinami "budrumo būriai" paskubomis vykdo plataus masto gyventojų "evakuaciją" iš ruožo, atsiremiančio į Vakarų Vokietijos pasienį.

Iš Rytų Vokietijos pastarosiomis dienomis išsprukę pabėgėliai pasakoja, kad visame vakariniame Rytų Vokietijos pasienyje, nuo Šiaurės jūros iki Čekoslovakijos, pradėta tiesti vadinama "mirties zona", kurioje griaujami namai, kertami medžiai ir lyginamas žemės paviršius.

Stebėtojai Vakarų Berlyne nurodo, kad toji "mirties zona" daroma tarp pusės ir trijų mylių pločio. "Evakuacijos operacija", pradėta prieš 10 dienų Bavarijos pasienyje, dabar komunistai išplėtę 60 mylių ilgio ruožo.

Nežinia, kur išveža

Bonnos vyriausybės kalbėtojo žodžiais, šimtai komunistų slaptosios policijos agentų pastarosiomis dienomis užplūdę ir tolimesnį pasienių užnugarį, kur pradėję tikrinti gyventojų "patikimumą". Tuos, kurie laikomi "nepatikimais", tuoj pat išgabena rytų link, bet dar niekas nežino, į kur jie

išvežami. Taip pat dar neįtikima žinių, ar deportacijos vykdomos iš visos Rytų Vokietijos.

Autos trados keleiviai, daugiausia Vakarų Vokietijos sunkvežimių šoferiai, yra matę "keliolika" kolumnų, gabenusių rytų link baldus ir kitus namų apyvokos reikmenis. Kiti šoferiai pasakoja, kad iš Elbės slėnio buvo varomos avių ir ožkų bandos, kurios priverstė juos sustoti ir laukti, kol kelias bus atpalaiduotas normaliam trafikui.

Nė vienas, žinoma, nematė išvežamų žmonių, bet Vakarų Vokietijos pasienio gyventojai, stebėję Wiesenfeld miestelio likvidavimą, matė, kad to miestelio gyventojai buvo sugrūsti į sunkvežimius ir išvežti. Po to, komunistinei policijai surinkus gyventojų turtą, miestelis buvo uždarytas spygliuotomis vielomis.

Incidentas Berlyne

Berlyne įvyko pirmasis susišaudymas tarp Vakarų ir Rytų Vokietijos policijų. Tikima, kad tas apšišaudymas galės išsauti pavojingą konfliktą.

Apsišaudymo istorija tokia: sutemus ant Bernauer ir Schwedter gatvių kerteje stovinčio namo plokščio stogo pasirodė du vyrai, šauk-

dami pagalbos. Juos vijosi komunistų policininkai, šaudydami iš pistoletų ir automatų. Kulipkos lėkė į Vakarų Berlyno pusę, sukeldamos pavojų civiliams gyventojams.

Vakarų Berlyno policija užžiebė prožektorius, kad apakintų komunistų policininkus ir pradėjo šaudyti iš pistoletų. Vienas pabėgėlis, šaukdamas "laisvė!" šoko nuo stogo į apačioje ištiestą tinklą, bet nepataikė ir užsimušė, antrasis buvo komunistų policijos sugautas. Per susišaudymą, vienas komunistas griebėsi už šlaunies ir susmuko; vėliau jį kiti komunistai nusinešė.

Clay: "JAV gins Berlyną"

Incidentas įvyko netrukus po generolo Clay pareiškimu, kad JAV vyriausybė esanti nusistačiusi ginti Berlyno laisvę.

Tuo pareiškimu buvo siekiama nuraminti Vakarų Vokietijos gyventojus, kurių tarpe vis stiprėja baimė, kad JAV galinti padaryti nuolaidų sovietams, patį pripažindama ir pareikalaudama, kad Bonna pripažintų komunistinį Rytų Vokietijos režimą ir Oderio-Neissės liniją nuolatine Vokietijos siena.

Bet šis momentas paskutiniame gen. Clay pareiškimu buvo nutylėtas, nors prieš kurį laiką jis ragino vokiečius susigyventi su "dviejų Vokietijų realybe" ir Oderio-Neissės siena.

Tas momentas buvo nutylėtas ir naujajame Bonnos vyriausybės pareiškimu, siekiančiame nuraminti gyventojus; Bonna tepaskelbė, kad JAV valstybės sekretorius Rusk jai nepasiūlęs jokių nuolaidų, kurios pažeistų esminius Vakarų Vokietijos interesus.

Stiprinamas RIAS

Tuo tarpu RIAS, amerikiečių išlaikoma radijo stotis Vakarų Berlyne, gavo papildomus fondus sustiprinti savo transliacijoms į Rytų Vokietiją.

Programos plėtimas leidžia spėti, kad JAV tos radijo stoties nelaiko derybų su sovietais objektu (anksčiau buvo paplitę spėjolimai, kad JAV gali atsisakyti tos stoties).

Svarbiausius stoties tarnybos sustiprinimu laikomas transliacijų per Amerikos Balso stotį Muenchenę praplėtimas nuo 5 iki 9 valandų. Amerikos balso stotis girdima visoje Europoje. Transliacijų praplėtimas greičiausiai bus pradėtas ateinančią savaitę.

KINIJA IEŠKO GRŪDŲ

Komunistinė Kinija vėl pradėjo ieškoti grūdų nekomunistiniam pasauliui, kad sušvelnintų naujo nederliaus pasėkas.

Pekino vyriausybės tarpininkai kreipėsi į Australijos ir Kanados vyriausybes, prašydami ne tik padidinti kviečių siuntas 1962 metais, bet ir maldaudami kreditų maisto užpirkimams finansuoti.

Praeitais metais Pekinas gavo iš užsienių apie 6 mil. tonų maisto, jų tarpe apie 5,8 mil.

Retai kada būna progų keturiems muzikams -- chorų dirigentams susitikti vienoje vietoje. Šį kartą tokio susitikimo kaltininkė buvo Dirva, į savo metinį koncertą Clevelande pakvietusi J. Gaidelio vadovaujamą Bostono vyrų chorą, kurio pasiklausyti buvo atvykę Clevelande gyvenę muzikai P. Ambrazas ir A. Mikulskis ir tuo metu Clevelande besisvečiavęs prof. J. Žilevičius. Nuotraukoje keturi dirigentai: P. Ambrazas, J. Gaidelis, prof. J. Žilevičius ir A. Mikulskis.

V. Pliodžinsko nuotrauka

RYŠKĖJA VALSTYBĖS DEPARTAMENTO TENDENCIJA

Vis daugiau ir daugiau viešumon išskylančių ženklų rodo, kad dabartinis JAV valstybės departamentas yra linkęs pasukti tuo keliu,

partamento pritarimo. Derwinski rašo:

"Valstybės departamentas faktiškai išreiškė stiprią nuomonę,

to, mūsų valstybės departamentas Tito nelaiko komunistiniu diktatorium, nes jisai tebegaujas pagalbą iš užsienių šelpimo fondų".

Pastaroji mintis buvo išreikšta ir "Amerikos politikos gamintojų" pareiškime UPI komentatoriui George J. Marder, kurį plačiau atpasakojome Dirvos 113 numeryje. Tada dėl vietos stokos išleidome prie straipsnio pridėtą žemėlapi, kuriame atsispindėjo ir dabar atstovo Derwinskio atpasakota "Amerikos politikos gamintojų" pažiūra. Kaip matome, jame Pabaltijo kraštai jau įjungti į Sovietijos teritoriją, o Jugoslavija laikoma laisvu kraštu, kaip ir kitos Vakarų Europos valstybės.

Po žemėlapiu buvo toks parašas: "Komunistiniai sateliniai kraštai parodyti šiame žemėlapyje. JAV politikos gamintojai tiki, kad laisvė tiems kraštams turi palaukti, kol Sovietija aptuks ir peržengs 50 metų amžių".

Pabaltijos kraštai nėra atskirai atžymėti ir "Radio Free Europe" paskutiniuose skelbimuose.

Nori sutarptautinti Berlyną

Wahingtonas tikina, kad valstybės sekretoriaus Rusko pasitarimuose su Gromyku nebuvo pasiūlyta jokių koncesijų. Bet iš kitų ženklų galima spėti, kad abi pusės užsiminusios "galimų kompromisų kryptį". Pats valstybės sekretorius pareiškė, kad tie pasitarimai "pasiūlė kai kurių vilčių tolimesniam progresui".

Tų "galimų kompromisų kryptyje" kai kurie stebėtojai mini tokias užuominas:

* Sovietija sutiktų pakeisti vienašališkos taikos sutarties terminą, jei derybos galėtų įvykti, ir priimtų "nepilną diplomatinį Rytų Vokietijos pripažinimą", jei Vakarai parodytų "respektą" komunistiniam režimui.

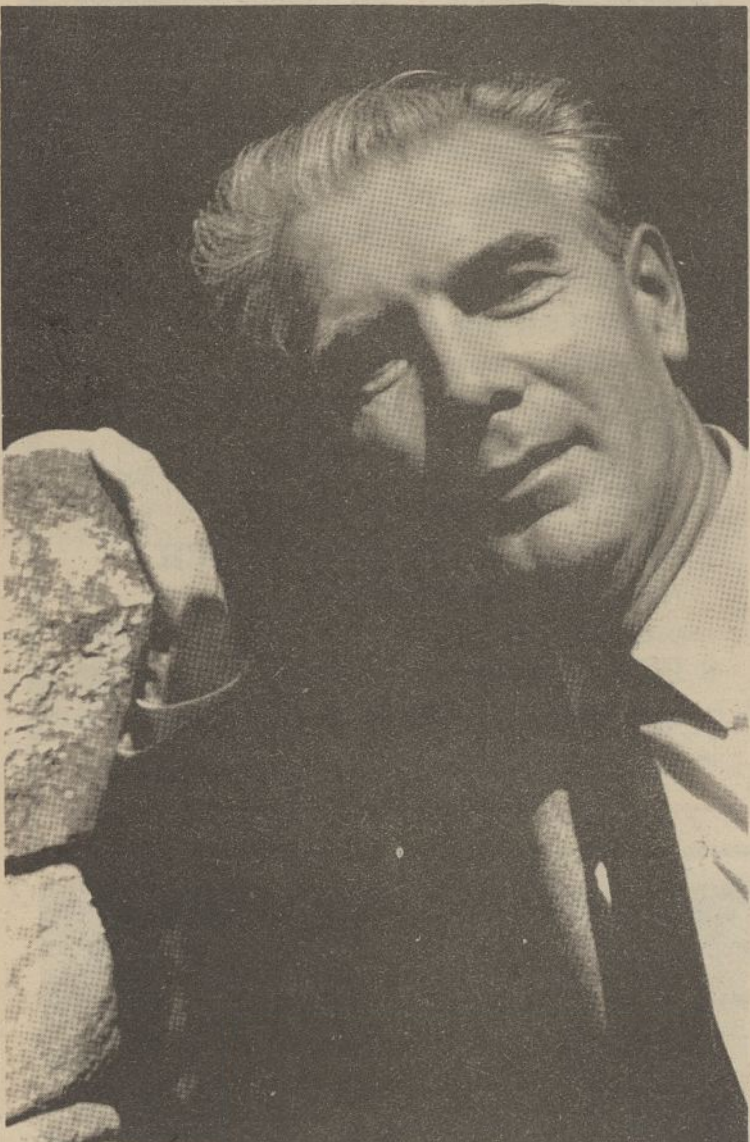
* Vakarai, iš savo pusės, baigtų "okupacinį statusą" Berlyne, jei būtų surasta nauja ir patenkinaama juridinė bazė jų "būvimui Berlyne" užtikrinti. Vakarai, nors ir delsdami, pripažintų, jog faktiškai esama dviejų Vokietijų, bet jų abiejų interesai turėtų būti saugomi būsimuose bandymuose sujungti Vokietiją. Toliau, "siekiant užtikrinti Rytų Europos saugumą nuo galimų vokiečių teritorinių reikalavimų", Vakarai galėtų pripažinti pokarinės sienos su Lenkija ir Čekoslovakija.

Pasitarimuose taip pat buvę paliesti ir JT vaidmuo Berlyno krizės sprendime. Abi pusės linkstančios pritarti, kad kai kurios JT agentūros būtų perkeltos į Vakarų Berlyną, ir JT būtų saugotų miesto laisvę bei priėjimus.

* Septynių mažesnių valstybių grupė paskubomis planuoja kompromisus, kuriais tikisi pralaužti akligatvį dėl laikinio JT administratoriaus paskyrimo. Savo planą jos nori suformuluoti prieš penktadienį įvykstantį prezidento Kennedžio ir Sovietijos užs. reik. ministerio Gromyko susitikimą, kad jis būtų per tą susitikimą aptartas, ir tuo išvengta neproduktingų debatų pačiose Jungtinėse Tautose.

Plano pagrindu paimtas dar Dago Hammarškoldo pasiūlytas projektas, kuriuo jis siekė atremti sovietinės troikos reikalavimus. Tada Hammarškoldas pasiūlė skirti penkis generalinio sekretoriaus pavaduotojus, pasirinktus iš JAV, Sovietijos ir kitų geografinių rajonų. Septynių valstybių plane tie kiti trys pavaduotojai turėtų būti iš Afrikos, Azijos ir Lotynų Amerikos.

Kitame plane tų pačių valstybių grupė nori pasiūlyti sutarptautinti Berlyną, perkeltiant į jį kai kurias Jungt. Tautų įstaigas.

ALEKSIŠ RANNIT, kurio pastangomis liepos-rugsėjo mėnesį New Yorko viešojoje bibliotekoje buvo suruošta Čiurlionio mirties 50 metų sukakčiai paminėti paroda, išstatant keletą reprodukcijų, apie Čiurlionį parašytų knygų ir muzikinės kūrybos pavyzdžių, stengiantis pasauliui priminti, kad Čiurlionis yra abstrakcinio bei surrealistinio meno krypties pirmtakas. Ši paroda sukėlė didelį susidomėjimą ne tik tarp amerikiečių, bet turėjo atgarsį ir tarp Europos menininkų.

Aleksis Rannit dabar paskirtas Yale Universiteto Rytų Europos kolektyvų konservatoriumi ir vyr. tyrinėtoju-mokslininku su ordinario profesoriaus titulu ir išrinktas Yale Universiteto Tarybos nariu. Žinant kiek A. Rannit yra pasidarbavęs lietuviškojo meno propagavimui, reikia tikėti, kad ir Yale universitete jis sukurs reikšmingą lietuviškos kultūros dokumentavimo rinkinį. A. Rannit, kuris yra estų kilmės poetas ir meno kritikas, didesnę gyvenimo dalį praleidęs tarp lietuvių, yra vedęs solistę Gražinę Matulaitytę ir abu gyvena New Yorke.

VELNIŠKOJI SUTARTIS (13)

Agresoriai dalijasi grobi

Ką gi naujieji suokalbinkai sutarė ir savo parašais patvirtino?

Viešai paskelbtame nepuolimo pakte abi valstybės įsipareigoja vengti puolimų prieš viena kitą. Jeigu viena pusė „taptų trečiosios jėgos karinių veiksmų objektu, antroji... jokia forma nerems tos trečiosios jėgos“. Taip pat nei Vokietija, nei Rusija „nedalyvaus jokiam jėgų susigrupavime, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai būtų nukreiptas prieš antrąją pusę“.

Pasak Friedricho Gauso, kuris dalyvavo naktiniame pasitarime, Ribbentropo pagėdautas įvadas, kuriame buvo labai išpūstai kalbama apie vokiečių-rusų draugystės atnaujinimą, Stalinui reikalaujant, buvo atmetas. Sovietų diktatorių pareiškė, kad Sovietijos vyriausybė, kuri šešerius metus buvusi nacionalsocialistinės reichs vyriausybės laistoma „sručių kubilais“, negalinti staiga išeiti viešumon su panegirikomis apie rusų-vokiečių draugystę.

Ir taip Hitleris gavo, ko ypač troško: tiesioginį Sovietijos užtikrinimą, kad ji nerems Anglijos ir Prancūzijos, jei tos, pildydamos savo įsipareigojimus, eitu pagalbon užpultajai Lenkijai.

Diktatoriai žudo laisvas valstybes

Kaina, kurią Hitleris turėjo — žinoma, ne iš savo kišenės — sumokėti, buvo surašyta „slaptajame papildomame protokole“:

„Ryšium su nepuolimo pakto tarp Vokiečių Reicho ir Sovietų Sąjungos pasirašymu, pasirašiusių pusių įgaliotiniai visiškai slaptuose pasitarimuose apsvartė abiejų pusių interesų sferų Rytų Europoje apribojimą. Tie pokalbiai privedė prie tokių išvadų:

1. Teritorinių - politinių persigrupavimų atveju, Pabaltijo valstybių (Suomijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos) srityje šiaurinė Lietuvos siena sudaro kartu ir Vokietijos bei Sovietų Sąjungos interesų sferų ribą.

2. Teritorinių - politinių persigrupavimų atveju, Lenkijos valstybei priklausančiose srityse Vokietijos ir Sovietų Sąjungos interesų sferų ribos apytikriai nubrėžiamos Narevo, Vyslos ir Sano upių linija.

Klausimas, ar abiejų pusių interesams bus pageidaujama išlaikyti nepriklausomą Lenkijos valstybę, ir kaip turės būti nustatytos tos valstybės sienos, galutinai turės būti išryškintas tolimesnės politinės raidos eigoje. Kiekvienu atveju abi vyriausybės tą klausimą spės draugiško supratimo keliu.“ Stalinas, tuo pasinaudodamas, netrukus užpuolė Suomiją, pradėjo Estijos, Latvijos ir Lietuvos okupaciją, pirmą įvesdamas karinių įgulių kontingentus, vėliau įvykdydamas ir pilną tų kraštų okupaciją.

Kaip kadaise vokiečių ir rusų monarchai, taip dabar du diktatoriai sutarė Lenkijos padalinimą. Ir Hitleris davė Stalinui laisvas rankas Pabaltijo srityje.

Pietryčių Europoje rusai pabrėžė susiinteresuotumą Besarabija, kurią 1919 metais Sovietija turėjo atiduoti Rumunijai, o vokiečiai pareiškė nesidomėjimą ta sritimi. Tai buvo nuolaida, kurios Ribbentropas vėliau turėjo karčiai gailėtis.

„Šis protokolas“, buvo sakoma paskutiniame sakinyje, „abiejų pusių laikomas slaptu“.

Ir tikrai, šio protokolo turinys paaiškėjo tik po karo, kai buvo atrasti vokiečių archyvai. (Tolimesnėje tęsinuose nurodysime, kaip atkakliai rusai kovojo, kad tas protokolas nebūtų iškeltas Nuernbergo byloje, ir, žinoma, laimėjo).

Vorošilovas nutraukia derybas su Vakaraais

Sėkančią dieną, rugpjūčio 24, linksmai nusiteikusiame Ribbentropui išskridus į Berlyną, Vakarų sąjungininkų karinės misijos paprašė susitikimo su Vorošilovu. Admirolas Drax dar pasiuntė maršalui skubų laišką, prašydamas atsakyti dėl tolimesnės pasitarimų eigos.

Vorošilovas tai padarė rugpjūčio 25 dieną, 13 valandą. Jis pareiškė britų ir prancūzų delegacijoms:

„Atsižvelgiant į pasikeitusią politinę būklę, pasitarimų tęsimas yra betikslis“.

*

Dvejais metais vėliau, kai vokiečių kariuomenė jau buvo įsiveržusi į Rusiją, Stalinas vis dar tebebandė pateisinti gėdingą sutartį su Hitleriu, padarytą už anglų ir prancūzų karinių misijų pečių.

„Mes užsitikrinome savo kraštui pusantrų metų taikos“, gyrėsi jis 1941 liepos 3 dieną per radiją pasakytoje kalboje į rusų tautą. „Mes tuo būdu susidarėme galimybę paruošti savo karines jėgas tam atvejui, jeigu fašistinė Vokietija, nepaisydama pakto, drįstų užpulti mūsų kraštą. Tai buvo lemiamo nauda mūsų kraštui ir nenauda fašistinei Vokietijai.“

O kaip buvo iš tikrųjų? Tai plačiau panagrinėsime sekančiame tęsinyje.

AŠTRĖJA KRIZĖ RAUDONOJOJE KINIJOJE

Komunistinė Kinija šią savaitę parodavo dvylikos metų sukaštį. Nepaisant įprastinių skambų šūkių apie „socialistinę pažangą“ ir agresingų reikalavimų, kad JAV pasitrauktų iš Formozos, kurią komunistai esą „tvirtai užsibrėžė išlaisvinti“, pirmą kartą tokių iškilnių progą raudonoji spauda kontrastingai prabilo ir apie sunkius laikus, kuriuos ji vadino laikiniais atostogais, „kylančiais iš mūsų pažangos kurso“.

„Liaudies dienraštis“ pripažino, kad „grūdų ir žemės ūkio gaminių produkcijos sumažėjimas atsiliepė į sunkiosios ir lengvosios pramonės produkciją, tiekimo susilpnėjimą ir žmonių gyvenimo lygį“.

Kai jau patys komunistai nebepajėgia savo spaudoje nuslėpti trūkumų, tai reiškia, kad jie jau yra pasiekę tikrai pavojingą masą. Gerai informuoti Vakarų šaliniai, prieina prie galimos iš komunistinės Kinijos informacijos, nurodo, kad būklė Kinijoje jau net esanti katastrofiška. Raudonoji Kinija pergyvena didžiausią savo istorijoje krizę.

Iš įvairių liudijimų ryškėja, kad kinų tauta pergyvena giliausią depresiją. Maisto stoka yra visuotinė. Badavimo iššauktos sunkios ligos siaučia nepaprastai plačiai. Nenuostabu, kad to pasekoje darbininkų moralė jau pradeda visiškai pakrikti.

Gresia krizė komunistinei vadovybei -- nuo pačių Pekino viršūnių iki kaimų administracijų. Jeigu nebus surasta išsigelbėjimo, galės subyrėti Maocetungo režimas, -- teigia kai kurie stebėtojai. Kiek verti jų spėliojimai, žinoma, parodys ateitis, bet jei tai atsitiktų -- ar tik nebūtų pats reikšmingiausias šio šimtmečio įvykis.

TUŠTI SKILVIAI

Nepaisant Kanados ir Australijos pagalbos komunistiniam režimui, badas tebėra visuotinis. Jis dar padidės, kai atsilieps 1961 metų derliaus trūkumai. Kinijos vyriausybė jau patvirtino trečią iš eilės blogą derlių, pripažindama, jog šiais metais Honano, Šantungo ir Hopei provincijose -- trijose didžiosiose žemės ūkio produkcijos srityse -- reikią laukti dar menkesnio derliaus, negu pernai, kada užregistruotas vienas iš prasčiausių derlių pastarųjų metų bėgyje.

Komunistinė vyriausybė dėl to kaltina potvynius ir kitas „gamtos nelaimes“, tačiau nutyli apie savo nesugebėjimus sukurti geresnę bazę žemės ūkio produkcijai. Suvariusi gyventojus į vadinamąsias liaudies komunas, vyriausybė veik nesirūpino tobulinti patį žemės ūkį, palikdama jį gamtos nuotakoms, o visas pastangas nukreipdama į sunkiosios pramonės ir ginklavinimo

Grupė Brazilijos lietuvių Sao Paulo priemiestyje Villa Zelina, prie lietuvių bažnyčios. Dešinėje su skrybėle inž. Zenonas Bačelis, buvęs Lietuvoje Ž. Ū. M. Žemės Tvarkymo D-to direktorius, uolus Brazilijos lietuvių veikėjas. Šalia stovi V. Pupienis, A. Kubickas, P. Šimonis, K. Ambrozevičius ir kiti. P. Ožinsko nuotrauka

plėtimą.

Rezultate Kinijos gyventojai tegaudavo tik po 1500 kalorijų per dieną, o dabar tas kiekis nukrito iki 900 kalorijų. Prieš komunistinio režimo laikus Kinijos gyventojų dieta siekdavo apie 2,000 kalorijų, ir komunistai iš to pūrė didelę propagandą apie badą, nes Tolimuose Rytuose gyventojai reikią apie 2,300 kalorijų per dieną.

Badas iššaukė darbininkų moralės smukimą, ir vyriausybė buvo priversta atsakyti savo produkcijos planų bei tikslų. Pernai jau nebuvo gyventojams paskelbta, ką Kinijos pramonė, išskyrus plieną, ir žemės ūkis pagamino. 1961 metams nebuvo paskelbti produkcijos planai.

Užsieniečiai, kuriems yra tekę matyti ne „parodinius“ fabrikus, sako, kad bado pėdsakai visur aiškiai pastebimi. Vienas europietis inžinierius pasakojo, jog 40% iš 6000 fabriko darbininkų negalį dirbti dėl ligų. Komunistai jau nebepajėgia nuslėpti, kad pietinėje Kinijoje siaučia choleros epidemija. Džiova, kaulų ligos ir kitos badavimo pasėkos siaučia plačiose visos Kinijos srityse.

FRANČIOS KOMUNOS

Liaudies komunose administratoriai nepajėgia baudžiauninkų priversti dirbti valstybei. Ieškodami išsigelbėjimo, jie pradėjo skatinti didinti produkciją privatiuose sklypuose, leisdami juose auginti kiaules ir vištas, kurias leidžia pardavinėti laisvuose turguose. Taigi, iš desperacijos komunizmas pats ugdo kapitalistinę sistemą.

Bet stebėtojai tiki, kad, nepaisant visų režimo pastangų, praeisį treji-penkeri metai, kol raudonoji Kinija pajęgs atsigauti nuo derliaus stokos demoralizuojančių pasekų. Jeigu gi ir ateinančios metai atneš derlių, gal visko atsistkiti.

Kodėl reikėtų trejų - penkerių metų Kinijai atsigauti? Atsakymas slypi esminėje problemoje -- sparčiai augančiame gyventojų skaičiuje. Kinija dabar turinti apie 700 mil. gyventojų, ir metinis prieauglis siekia 15 milijonų. Tuo tarpu žemės ūkio produkcija visą laiką buvo žemesnė, negu normali, ir pastaraisiais trejais metais dar labiau krito. Norint pasiekti prieš ketverius metus turėtą lygį, reikią padidinti produkciją 25%, bet ir vėl -- gyventojų kiekis per tą laiką dar labiau padidės.

Stebėtojai beveik netiki, kad komunistinė Kinija griebtųsi gimimų kontrolės tai problemai spręsti. Atvirkščiai, režimas pastaraisiais metais nekartą nurodė, kad gyventojų skaičiaus didėjimą laiko laimėjimu, o ne problema. Iš to tenka daryti išvadą, kad režimas planuoja užgrobti kaimyninius žemdirbių kraštus, iš kurių papildytų savo gyventojų tuščius skilvius. Atsimintina, kad Pietų Vietnamas, Burma ir Tailandas visada turi maisto perteklių ir sparčiai didina žemės ūkio gaminių produkciją.

Bet, bandydamas to siekti, komunistinė Kinija įskačiuoti, jog tos keliolika milijonų tonų nedaug ką pagelbėtų, o atvira agresija iššauktų karą su Amerika, kurio ji dabartinėje būklėje nepajęgtų laimėti.

AR LAUKTINA GYVENTOJŲ SUKILIMO?

Bet iš kitos pusės, stebėtojai netiki, kad šiuo metu gyventojai bandytų sukilti prieš režimą, siekdami jį nuversti. Tiesa, badas kai kuriuose rajonuose iššaukė neramumus: kolchozininkai užpuolė valdžios sandėlius, policijos stotis ir partijos biurus, juos sudaužė ir sudegino. Bet aplamai šiuo metu nesitikiama tokio masto neramumų, kurių pasekoje būtų sugniuždyti pagrindiniai režimo ramsčiai: kariuomenė ir partija.

Didesnė galimybė laikomas atvejais, kad vyriausybę perimtų jaunesnių komunistų nuosaukės grupė. Jau esą ženklių, kad toks pavojus gresia Maocetungo režimui.

AR GELBSTI RUSIJĄ?

Ligšiol didesnė paramą badaujančiai Kinijai „humanistiniais sumetimais“ suteikė Australija ir Kanada, pasiūsdamos didesnius kiekius kviečių. Tuo tarpu „amžinoji draugė“ Rusija ne tik

aiškina, kad ji neturinti žemės ūkio gaminių pertekliaus, bet labai galimas dalykas, kad pasiima dalį tų gautųjų kviečių.

Mat, komunistinė Kinija yra prasiskolinusi Sovietijai, ir sutartimis nustatyta, kad ji savo sąskaitas turi mokėti žemės ūkio gaminiams. Neseniai buvo paskelbta, kad Kinija praeitais metais nepajėgusi sumokėti Maskvai 300 milijonų dolerių, bet Rusija sutikusi tuos atsilikusius mokėjimus išdėstyti dar penkeriems metams - tais pačiais žemės ūkio gaminiams, kurių stinga Kinijai.

Nepajėgiantiai sumokėti skolų Rusija pristabdė savo gaminių siuntimą. Tas iššaukė pramoninio sulėtinimą. Be abejo, šioje istorijoje nemažą vaidmenį vaidina ir varžybos dėl dominavimo komunistiniam pasauliui.

Taip, komunistinėje Kinijoje ryškėjant vidinei krizei, Jungtinės Tautos pradeda svarstyti jos pripažinimą tarptautiniame forume, kaip „neišvengiamą faktą“.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE APLANKYKITE

MIDWEST MAISTO ir LIKERIŲ KRAUTUVĖ

2515 West 69 St. Marquette Parke

SAV. J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia gėrimus pirkite tikrai pigiai!

TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ:

1 ASBACH URALT	 5ths	\$4.95
2 BISQUIT 3 star Cognac	.. 5ths	\$4.98
3 MARTELL 3 star Cognac	5ths	\$5.39
4 METAXA graikų brendy	5ths nuo	\$5.75
5 WHITE HORSE SCOTCH whisky	 5ths	\$4.98
6 SKAIDRIOJI 80°	 5ths	\$2.95
7 CHERRY, BLACKBERRY, PEACH, APRICOT importuoti		
prancūzų likerai	 5ths	\$2.98
8 BORDEAUX pranc. vynas	5ths	\$0.98

Ir virš 100 rūšių užsieninių bei vietinių gėrimų žemiausiomis kanomis! Nepaprastai didelis pasirinkimas!

PETKUS LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

Enjoy It Sooner!

... START SMALL
... START SAVING NOW
... SAVE REGULARLY

If you are wishing for a new home, automobile, boat, modern kitchen, extra special vacation... or a more comfortable retirement... or a better education for your children... you will enjoy your fondest dreams sooner by saving regularly at St. Clair Savings

... and your SAVINGS DEPOSITS made by October 16th EARN INTEREST from OCTOBER 1st!

4%

SAVE SAFELY... at Three Convenient Locations
ST. CLAIR SAVINGS
813 East 185th St.
25000 Euclid Ave.
6235 St. Clair Ave.

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HEnderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.
Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcine kolegija sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: B. Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Ar pagalbos doleris užsieny turtina tik turtinguosius?

Paskutinio pasaulinio karo ir pokario metais JAV užsienio kraštų pagalbai išleido ir išleidžia nepaprastai dideles sumas. Ir atrodo, kad toms sumoms mažėti labai maža vilties tėra. Viena, kad pasaulyje dar labai daug skurdo, o antra — komunistinių užmačių ir grobimų pirštai tokie ilgi, kad juos sudrausti tie grąšomi kraštai, vien savo jėgomis, nepajėgia. Ir jei tokios pagalbos iš JAV nebūtų, komunizmas daug daugiau kraštų jau būtų prazygiavęs.

Nereikia čia įrodinėti, kokią didelę naudą toji pagalba yra tiems kraštams atnešusi. Geriausias pavyzdys yra Vakarų Vokietija. JAV pagalba iš karo griuvusių iškelta šiandien jau ji pati labai pajėgi kitiems duoti. O kad ir mažesnė pasėkmė, bet toji pagalba padėjo išsigelbėti Graikijai, Turkijai, eilei Azijos ir Afrikos valstybių, nekaltant jau apie karo nuteriotas Europos valstybes.

Dėl tokios gausios pagalbos, ypač abejotino patikimumo kraštams, kurie jau kontroliuojami komunistų, kaip Jugoslavija ir Lenkija, nėra vienojo sutarimo nei JAV valdžios viršūnėse. Priekaištai dažnai prasiveržia, ir jie turi labai rimtą pagrindą tokios pagalbos tikslingumui abejoti. O dar labiau tokios pagalbos tikslingumui abejoja patys JAV piliečiai, kurie tą pagalbą, mokesčių pavidalu, sudeda iš savo nelengvai uždirbtų pinigų.

Toji kritika, besireiškianti JAV kongrese ar senate, o taip pat ir eiliniuose gyventojuose, kurie nesuinteresuoti jokių patarnavimų komunizmo įsigalėjimui atlikti, yra nuoširdi ir tik tikslingumo ieškanti. Toji kritika tenori surasti geriausius kelius ir būdus ne JAV būsimus priešus, bet draugus auginti, ir ne vergiją artinti, o laisvę išsaugoti.

Visai kitokia kritika pilasi iš JAV komunistinių šaltinių, suderintai kalbančių ir rėkiančių pagal Maskvos drigavimą. Jie nuolat kartoja, kad tokia užsieninė pagalba tik JAV žmonės apiplėšiami, kad į tuos kraštus nuėjus doleris ar kitokia forma nusiūsta pagalba, tik turtinguosius turtina. Esą, ten gyvena vargšai ir toliau lieka vargšais, o turtingieji dar labiau turtėja ir tuos varšus toliau išnaudoja.

Pastaroju metu tokia komunistinių laikraščių propaganda nuolat ir nuolat kartojama. Beveik atrodo, kad tai vyksta to paties dirigento lazdelės greitėjančiu dirgavimu. Ir kiekvieno atveju jie pasiremia tai vienu tai kitu pavyzdžiu, kur tokia pagalba tikrai nebuvo be prieikaistų vykdoma.

Mūsų pažiūra, kurie pakankamai gerai numanom, kad be JAV paramos komunizmas daug greičiau raudonas vėliavas keltų ir prie pačios JAV krantų artėtų, kad tokia pagalba būtina. Tik mes taip pat negalim negirdėti, o kai kurie ir nematyti faktų, kad tą pagalbą skirstant ir jos naudingumo laipsnį svarstant, daroma tikrai nemažai klaidų. O tokių klaidų, rūpestingiau pagalbą skirstant, ir dar rūpestingiau pačius skirstytojus atrenkant, būtų galima išvengti.

Mums, kurie iš visos širdies trokštame, kad JAV išeitų laimėtoja, nes tuo pačiu ir mes savo laisvės reikalui daugiausia laimėsime, labai rūpi, kad ten, kur pagalba nueina, doleris turtingųjų neturtintų. Tegul tas doleris ten vargą mašina, mažųjų uždarius didina, socialinę apsaugą gerina ir mokslo židinius įžiebina. O kai ten taip vyks — komunizmas tikrai neturės pasėkėjų.

B. G.

LAIŠKAI

NE JŲ KLAIDA

A. J. Žvirblis, peržvelgęs Clevelande įvykusios Lietuvos Vyčių seimui vadovavusių asmenų pavardes ir radęs jų tarpe gana daug taip- "pagerintų", kad iš užu jų nebematyti lietuviškumo (nors ir tikrai esamo), atsidūsta, beviltingai klausdamas, kada gi mes suprasime, kad darome klaidą. (Dirva, III nr., 3 psl.)

"Mes" čia pavartota, turbūt, tik iš mandagumo, kadangi nei laiško autorius, nei daugybė kitų lietuvių nieku būdu nėra dalyvavę tos klaidos daryme, tai yra, paminėtų pavardžių "gerinime". Būtu galima kalbėti tik apie klaidą tų asmenų, kurie, būdami netgi sąmoningi lietuviai, vadinasi balažin kokios kilmės pavardėmis, ir net vardais. Bet ir čia

vargu ar galima kalbėti net ir apie jų kokią nors klaidą. Tos klaidos, jeigu ne visais, tai bent beveik visais atvejais bus buvusios padarytos prieš kelias dešimtis metų jų tėvų ar net senelių, kurie, tačiau, padarę po tą vieną klaidą, visgi išvengė daug didesnių klaidų, nes išlaikė ir perdavė savo vaikams (į antrą, trečią, kartais net į ketvirtą kartą) lietuvišką supratimą, neužgesusį net ir po nelietuviškomis išskabomis.

Būtu galima nelietuviškų pavardžių dėvėtojus klausiti, kodėl jie patys dabar nesiryžta savotėvų ar senelių padarytų klaidų atitaisyti ir susigrąžinti arba įsigyti naujas gražias lietuviškas pavardes ir net vardus, ir tuo viešai rodyti savo lietuvišką supratimą bei nusiteikimą. Tokių atvejų yra buvę. Štai, mano mielas dėdė Nadas Rastenis (Baltimorė, Md.), atsidūręs Amerikoje jaunas, ne kažkiek mokėklos teragavęs, pasakojasi irgi anuo metu susigundęs "pataisyti" savo pavardę iš Rastenio į Rasten, Bet vėliau, išsimokslinęs ir praplėtęs savo akiratį, įsitikinęs tokio pavardės "gerinimo" beprasmiškumu ir net žala, oficia-

Argentinios Lietuvių Balso leidėjas P. Ožinskas su žmona šią vasarą lankėsi Brazilijoje, kur turėjo pasitarimus su vietos lietuviams lietuviškos išlaikymo klausimais. Nuotraukoje, kurią darė patys P. Ožinskas, jo žmona pas Lietuvos konsulą A. Polišaitį Sao Paule. Iš kairės: kons. A. Polišaitis, O. Žibienė, O. Ožinskienė, Polišaitienė, Jokubauskienė. Stovi: Liet. S-gos Brazilijoje pirm. J. Čiuvinas, kino operatorius A. Žibas, žurnalistas S. Vancevičius ir A. Bumbis, vienas didžiausių Brazilijoje lietuvių spaudos rėmėjų.

P. Ožinsko nuotrauka

NAUJŲ ĮSTATYMŲ KRUŠA ANT LIETUVOS (9)

DAUGIAU DRAUDIMŲ IR GRĖSMĖS BAUSMĖMIS

Kaip senesniuose, taip ir dabartinuose bolševikiniuose baudžiamajame kodekse tebėra visa eilė draudimų tokių pačių, arba visai panašių kaip ir visame pasaulyje. Pavyzdžiui, skyrius, kuriame surašyti nusikaltimai asmens gyvybei, sveikatai, laisvei ir orumui, arba skyrius, kur numatyti nusikaltimai asmeninei

liu keliu ne tik susigrąžino savo lietuvišką pavardę bet ir svetimą (Nikodemą) vardą įspraudė į taisyklingsai sulietuvintą formą. Būtų galima teigti, kodėl visi kiti susipratę ir apsišvietę lietuviai Amerikoje panašiai netaiso tokių savo ar jų tėvų padarytų klaidų.

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad toks atitaisymas yra visiškai nesunkus dalykas, todėl tati būtų verta skatinti, gal būtų verta net įtraukti tokį reikalavimą į lietuviškų organizacijų programas taip, kad jos savo narius, susipratusių lietuvių, jei jau ne verstų, tai bent "zulintų" atlietuvininti pavardes (ir vardus). Tačiau tik formaliai tas dalykas atrodo nesunkus. Gerokai kitaip jis atrodo psichologinėje plotmėje. Pavardė yra tradicija. Ne visi yra radikalūs. Daugelis yra nusiteikę konservatoriškai ir neturi noro ar bent drąsos atsitraukti nuo tų ar kitų juose prigijusių tradicijų.

Prisiminkime, kaip buvo ir tebėra su "pagerintomis" pavardėmis Lietuvoje ir tarp lietuvių, palyginti tik neseniai iš Lietuvos patekusių į svetimus kraštus. Juk dauguma lietuvių pavardžių tebėra "pagerintos" slaviskomis galūnėmis, arba ir iš viso nelietuviškos, tik tarties ir linkniavimo reikalui lietuviškai "aptašytos" Pastaraisiais nepriklausomybės metais, ryšium su pasų sistemos keitimu, net įstatymu keliu buvo sudarytos labai palankios sąlygos tokioms nelietuviškomis pavardėmis atitaisyti ar iš viso pakeisti. Tai irgi buvo pastangos protėvių padarytas ar iš šalies jiems primestas klaidas taisyti. Tačiau tik nedidelė mažuma paklausė tų skatinimų. Kodėl? Atsakymas dažniausia buvo ir tebėra aiškiai konservatyvus: "Tokią pavardę iš tėvų paveldėjau, tegu tokia ir lieka, negi čia esminis dalykas".

Dabar svetimų valdomoje Lietuvoje pavardžių atlietuvinimo mintis yra, galima sakyti, mirusi, arba bent užmigdyta neribotam laikui. Svetur irgi retas kas ryžtasi radikaliai susilietuvininti nelietuviškas savo pavardes. Taip esant, nedaug yra moralinio pagrindo ir iš Amerikoje gimusių lietuvių reikalauti, kad jie mestų čia iš tėvų paveldėtą, nors ir labai svetimą skambantį pavardę. Kodėl jie turi būti šiuo požiūriu ryžtingesni už tautiečius, kurie, gimę ir augę pačioje Lietuvoje, net nepriklausomoje Lietuvos valstybėje, turėtų gi būti iki kaulų smegenų

piliečių nuosavybei. Tik ir čia valstybės organai toli gražu nėra taip varžomi ir sudraudžiami, kaip paskiri asmenys. Jie su asmens laisve, o neretai ir su orumu, sveikata ir net gyvybe turi galimybių pasiekti visai nuožiūriškai. Nuo paskirų asmenų pasikesinimo šiose srityse asmuo ginamas, bet didžiausią baimę žmonėms sukelia kaip tik valstybės pasikesinimai prieš jų orumą, laisvę, sveikatą, gyvybę, taip pat ir asmeninę nuosavybę.

Nuo šių pasikesinimų baudžiamasis statusas sovietinės valstybės pavaldinio, de ja, baudžiamasis kodeksas beveik negina. Tiesa, yra skyrius apie nusikaltimus prieš teisingumą, kuriame tarp ko kita yra įtrauktas ir grasymas bausme už nekaltą asmens patraukimą baudžiamon atsakomybėn, bet, kaip minėta, toks grasymas nekaltai kaltinamam greičiau gali ne tik nepadėti, o net pakenkti, kadangi kaltinimo organus skatina stengtis iškelti kaltinimą visomis priemonėmis palaikyti, net jeigu jie patys būtų pastebėję savo klaidą, nes jeigu jie leis tą klaidą išaiškinti, tai jiems patiems grėsia bausmė...

Yra bolševikiniame kodekse ir eilė kitų numatytų nusikaltimų, kurie bent iš pavadinimo panašūs į visur kitur apibūdintus nusikaltimus, tačiau daugumo bolševikinių kaltės apibūdinimų turinys yra skirtingas, nes pagrįstas visai kitokių valstybės ir asmens santykio bei uždavinių supratimu. Pavyzdžiui, nusikaltimai valstybės ir asmens santykio bei uždavinių supratimu. Pavyzdžiui, nusikaltimai valdymo tvarkai bolševikinėje santvarkoje yra visai kas kita, negu panašiai pavadininti nusikaltimai demokratinėje santvarkoje.

Nusikaltimai socialistinei nuosavybei, kurių sąrašas bolševikiniame kodekse gana didelis, kitur yra visai nežinomi dalykai. Tai, iš esmės, žinoma, yra tokių pačių vagystės, plėšimai, išeikvojimai, pasisavinimai, apgaulės, sukybės, kaip ir visur kitur, tačiau čia jie išskirti ir

permirkę pareigūnų visokiais būdais reikšti savo tautinę sąmonę?

Klaida galima vadinti tokį pasielgimą, kai dabar koks sąmoningas lietuvis ima ir "pasipuošia" visiškai svetima pavarde. Rodos, tokių pasitaiko, nors ir labai retai. Bet ir tai ne visada toki pasielgimai esti tik klaida. Gal kartais tai esti daugiau negu klaida. Gal tai jau sąmoningas stengimas pabėgti, pasislėpti iš lietuvių tarpo. Toks pasielgimas galime smerkti arba apgaildestauti, kaip smerkiam arba apgaildestaujam fizinis nusikaltėlis. Bet nusižudymų, viešųjų ir kitokių, vistikiegiu, net, turbūt, bus visose bendruomenėse.

V. RASTENIS, New York

kėtų ir turėtų tinkamas priemones darbai atlikti tinkamai, iš kitos pusės, norėdami darbo neprarasti, jie patys stengiasi darbą atlikti tinkamai.

Jei įvyksta klaidų, nesėkmių, tai tik be blogos valios, todėl čia nei prokuratūrai, nei baudžiamiesiems įstatymams nėra kas veikti. Tik jei kas tyčia daro gamyklai nuostolių, gali būti reikalaujamas atsakyti civilinės arba ir baudžiamosios atsakomybės tvarka, kaip ir visuose tokiuose privatinuose turtiniuose santykiuose.

Jei netinkamos prekės patenka į urmininkų sandėlius, arba jeigu jos pasiekia mažmenininką ar net vartotoją, jos gražinamos, apkeičiamos tinkamomis, o tie, per kurių neapsižiūrėjimą tai atsitinka, susilaukia arba įspėjimo, kad būtų atidesni, arba privalo kartais iš to darbo ir pasitraukti, jeigu jie nesugeba nuo tokių klaidų apsisaugoti. Ūkinis suinteresuotumas čia savaime skatina visus atlikti darbą tinkamai ir vartotoją aprūpinti įmanomai geriausia preke už jo mokamą kainą.

Tik "socialistinėje" pramonėje ir prekyboje žmonių tinkamomis prekėmis aprūpinimo tenka, pasirodo, siekti prokurorų, teismų ir kalėjimo pagalba. Reikia tenai tokių pačių priemonių ir statybos srityje, nes neturėdami ūkinio intereso tinkamai atlikti darbą (išskyrus šūkį, anot kurio "tarybinis" statybininkas stato tik tobulai...), stato namus taip, kad jau pirmaisiais metais jie ima virsti gyventi netinkamais lauzais.

"Laimingieji" naujakuriai (iš pradžių tikrai nepaprastai laimingi gavę kambarius ar net butukus naujuose moderniuose namuose) ima, kiek pajėgia, viešai, o ypač neviešai skųstis, kad šildymo, ar elektros, ar vandentiekio, ar kanalizacijos įrengimai neveikia, durys ir langai nesuveria, stogai ir lubos neatlaiko lietaus, grindys "raišioti" ir tt. Kitur tokius namus pastatę ir grasyti statybininkams prukuratūra, teismu, kalėjimu... ir tt. Kitur tokius namus pastatę ir grasyti statybininkams prukuratūra, teismu, kalėjimu...

Būdingas bolševikinei planavimo biurokratijai dalykas yra įtraukimas į nusikaltimų sąrašą niekur nežinomus nusikaltimų rūšies -- "prirašinėjimo", tai yra, planų vykdymo statistikos klastojimo, ant popierio nurodant, kad padaryta daugiau, negu iš tikrųjų padaryta.

"Iš lubų" statistikos rašymas bolševikinei santvarkai yra būdingas reiškinys nuo pat tų planavimų ir planų "įvykdymų" bei "pralenkimų" pradžios. Dėl to visuotinio reiškinio sovietinė statistika niekad negalėjo būti patikima. Žinoma, tuo daroma baisi žala visam ūkiniam gyvenimui, nes vadovybė, užsimojusi viską iš viršaus tvarkyti, veikia vadovaudamasi maža koka bendra su tikrove teturintais duomenimis. Vadovybei gal atrodo, kad jau visi gyventojai turi būti tuo ar kitu pakankamai aprūpinti, didžiojoji visokiais gyvenimo pagerėjimais, o ten apaišiję žmonių masės praktikoje to pagerėjimo niekaip neatranda. Ypač tas "prirašinėjimas" išbujojo, kai buvo susigundyta pamėgdžioti kapitalistus ir buvo įvesta vienokių ar kitokių "asmeninio suinteresuotumo" elementų atlyginimuose už darbą. Jų tarpe premijos už planų įvykdymą, ypač už pralenkimą. Tipiškas skandalas pernai įvyko Joniškyje, kai aukšto partijos pareigūno vadovaujamas rajonas, ilgą laiką "pirmavęs" visų planų įvykdymais, pasirodė "bepirmavęs" tik popieriuje, susuktoje, suklustotoje statistikoje!

"Prirašinėjimas" taip išbujojo visoje Sovietijoje, kad joki atsišaukimai į "tarybinio žmogaus sąžinę", į "komunisto garbę" nieko negelbsti. Tad teko ir čia griebtis kraštutinės priemonės: baudžiamojo kodekso, prokurorų, teismų ir kalėjimų. Nieko panašaus nereikia private nuosavybe pagrįsto ūkinėje santvarkoje.

(Bus daugiau)

Venezuelos lietuvių tautinių šokių grupė su savo vadovais. Sėdi iš kairės: Venckienė, V. Korsakas ir I. Žalnierūnaitė.

Venezuelos lietuviai tautos šventę minėjo kalnų paežerėj

Po ilgesnės pertraukos vėl gražiom prošvaistėm pasireiškė Venezuelos lietuvių veikla. Šįkart įvykiai buvo sukoncentruoti Valencijos mieste švenčiant rugsėjo 8 d. Valencijos lietuvių bendruomenės apylinkės valdybos iniciatyva, jų sumanymus ir darbus paremiant Maracay miesto lie-

tuviams, buvo suruoštas rugsėjo 8 d. minėjimas — šventė su plačia, tikrai vykusiai suorganizuota programa.

Puikioje gamtos aplinkoje, tarp kalnų, prie ežero, toli nuo miesto triukšmo, erdviuose Internacional klubo patalpose, rugsėjo 8 d. švęsti (įvyko rugsėjo 9 d.,

šeštadienį) suvažiavo ne tik Valencijos, Maracay, sostinės Caracaso, bet ir iš toliau krašto centre esančio Barquisimeto miesto lietuviai. Tai buvo tikrai gausus ir gražus lietuvių subuvinimas Venezueloje.

Šventę atidarė trumpa kalba Valencijos apylinkės pirmininkas inž. Vl. Venckus, ta pačia proga susirinkusiems pagerbiant susikaupimo minute žuvusius dėl Lietuvos laisvės. Po to, Dr. A. Vabalas (iš Barquisimeto) paskaitė aktualią šioms dienoms paskaitą. Trumpai apžvelgęs rugsėjo 8 šventės prasmę, apibūdinęs Vytauto Didžiojo asmenybę, jo nuopelnus mūsų tautai, prelegentas plačiai išnagrinėjo, realiais duomenimis paremdamas šių dienų okupuotosios Lietuvos ūkinę, kultūrinę, socialinę padėtį ir tuos uždavinius, kurie tenka lietuviams, gy-

venantiems laisvame pasaulyje.

Meninė dalis buvo pradėta mažųjų baletu "Mieganti karalaitė". Margais rūbais pasipuošę nykštukai, gėlės, peteliškės, žiogai su pačia miegančiąja karalaitė viduryje, sudarė tikrai puikų vaizdą. Vėliau įscenizotieji iš "Žemaičių krikštas" romano ištraukę pasirodė vyresnysis jaunimas. Malonu buvo klausyti ir žiūrėti, kai lietuviškasis jaunimas, daugumoj užaugęs jau toli nuo tėvynės, gražiai kalbėjo iš scenos į žiūrovus savo gimtąja kalba apie mūsų praeitį, jos problemas.

Paskutinėje programos dalyje buvo tautiniai šokiai. Dalyvavo 12 porų šokėjų iš Valencijos ir Maracay miestų. Pašoko keturis šokius — Kalvelį, Kubilą, žiogelius ir šustą. Tautiniai šokiai buvo atlikti didžiojoje klubo salėje ir tuo būdu buvo parodyti ir gausiai čia susirinkusiems šio klubo nariams — amerikiečiams, vokiečiams, venezueliečiams ir kt.

Džiugu atžymėti, kad ši kartą į programą buvo įtraukta itin gausus būrys lietuviškojo jaunimo. Meninėje dalyje — vaidinimuose ir tautiniuose šokiuose dalyvavo apie 60 jaunuolių. Reikia manyti, kad jie prisidedami prie lietuviškosios kultūros ir tradicijų puoselėjimo, įsigijo ne tik gražių ir neužmirštamų įspūdžių, bet taip pat sustiprėjo ir savo tautinėje sąmonėje.

Meninę dalį su dideliu kruopštumu paruošė p. Venckienė ir tautinius šokius I. Žalnierūnaitė. Programos vedėju buvo patsai Valencijos apylinkės pirm. inž. Vl. Venckus. Pertraukų metu p. Štitenytė pagrojo akordeonu lietuviškų liaudies dainų. Programos vedėjo gražūs žodžiai ir akordeono puiki muzika neleido publikai pertraukų metu nuobodžiauti.

Su vaidinę "Miegančiosios karalaitę" jaunieji aktoriai.

Grupė Venezuelos lietuvių šventėje. Pirmoj eilėj iš dešinės: dr. A. Vabalas, inž. V. Venckus, P. Tumėnas ir kt.

Scena iš "Žemaičių krikšto", kurį buvo suvaidinta Tautos šventės proga Venezueloj. Prie aukuro kunigaikštienė Birutė -- S. Pretkelytė, Naktis -- J. Garšvinskaitė, toliau už jos Jūros Balsas -- S. Kondrataitė, Žemės Balsas -- I. Garšvinskaitė (dešinėje kampe). Trūksta Girios Dvasios R. Jablonskytės ir Laiko -- T. Garšvos.

Šventė buvo užbaigta pasilinksminimu, kuris nusišė iki pusiaunakčio.

Ta pačia proga mok. Jankauskas, Caracaso vargo mokyklos vedėjas, pasirinko gausiai aukų (loterijos bilietų forma) šiam lietuviškojo jaunimo židiniui paremti.

Tautiečiai, dalyvavę šiame pavykusiame minėjime įsigijo gražių įspūdžių ir kartu su organizatoriais, vaidintojais, tautinių šokių šokėjais džiaugėsi, kad pastarųjų pastangos, pasiaukojimas ir darbas buvo apvainikuotas puikiu pasisekimu.

J. Š.

VAIKO GRAŽIAUSIOS NUOTRAUKOS KONKURSAS

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 61. Danutė Vaselkaitė, 4 met., amž., iš Detroito Mich. Nuotrauka D. Liaugaudaitės.

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 62. Danutė Balčiūnaitė, 2 metų amž., iš Clevelando, Ohio. Nuotrauka N. Balčiūnienės.

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 63. Linas Sidrys, 10 mėn. amž., iš Sreator, Ill. Nuotrauka R. Sidrio.

J. P. MULL-MULIOLIS

Nekilnojamo turto pirkimo, pardavimo, įkainavimo ir apdraudos įstaiga.

6606 Superior Ave. UT 1-2345
13229 Superior Ave. UL 1-6666

ALGIMANTAS DALIDĖ,

lietuvis bendradarbis ir East Clevelando skyriaus vedėjas.

VANDENTEKIS IR ŠILDYMAS ĮVEDIMAS IR PATAISYMAS

Vandeniui ir pečiais šildymas, vonios kambarių įrengimas. Pristatymas į jūsų namus ar pilnas įrengimas.

Nelaimei atsitikus skubus pataisymas. Nemokamas numatomų darbų įkainavimas.

Mes esame pertvarkę šildymą Dirvoje, atlikę nemažai patarnavimų lietuviams ir mūsų darbu visi patenkinti.

W. F. HANN & SONS CO.

15533 EUCLID AVE.

MU 1-4200

Vaiko gražiausios nuotraukos KONKURSAS

Konkurse gali dalyvauti visi lietuviai, prisijusdami nuotrauką lietuvių kilmės berniuko ar mergaitės, ne vyresnį kaip 10 metų amžiaus. Nuotrauka turi būti nemažesnė kaip atvirutės formato dydžio, nespaltvota, portretinė ar veiksminė, bet joje neturi būti daugiau asmenų, kaip vienas vaikas. Prie nuotraukos turi būti pridėti duomenys: vaiko vardas ir pavardė, amžius, gyvenamoji vieta ir fotografavusiojo pavardė ir adresas. Konkursan nepriimamos svetimtaučių fotografų darytos nuotraukos.

Nuotraukos siunčiamos iki 1961 m. lapkričio 1 d. Dirvos redakcijai, 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio, pažymint, kad jos skirtos konkursui. Jos bus numeruojamos pagal gavimo eilę ir spausdinamos Dirvoje. Pasibaigus konkursui, gražiausias tris nuotraukas išrenka Dirvos redakcija, pasikvietusi du specialistus fotografus. Ir už gražiausias nuotraukas, jų autoriams, paskiria tris pinigines premijas: \$25.00, \$15.00 ir \$10.00.

Prašome nuotraukas siųsti tuoj pat, kad jų per daug nesusirinktų konkurso pabaigoje.

DIRVA

ANASTAZIJOS TAMOŠAITIENĖS PARODOS PARAŠTĖJE

KAZYS VESELKA

MONTREAL, Kanada

Praeitą savaitę Chicagoje, Čiurlionio Galerija suruošė Anastazijos Tamošaitienės dailės darbų parodą. Šia proga, iš kelių perspektyvinių taškų žvilgtelėsimė į A. Tamošaitienės tapybą ir paliesime kaikuriuos ją formavusius aspektus.

Mūsų liaudies menas (tikriau, tautodailė) su savo lyrika, paprastumu ir nuostabia ekspresija, o drauge ir pokarinio laikotarpio tapyba (galutinai atsikūrusi reprodukuoti išorinius pavidalus) su formų prastinimu bei dialektine regimosios realybės ir dailininko giminyse -- paliko pėdsakus jo kūryboje ir atskleidė savito pasaulio vieškelius.

A. Tamošaitienės paveikslų spalvingumą, lyrizmą, jų nuotaiką ir subtilių tapybinių elementų traktavimą tam tikra prasme galime tapatinti su prijuosčių ar kraičio skrynių raštais, kur irgi vidinė žmogaus situacija tikruosius elementus pakeičia realybės simboliais... Gi tradicinės perspektyvos nevojimo randame ir mūsų liaudies raižiniuose.

Dinamiškas linijų žaismas, judesys, intensyvūs (dažnai kontrastingi) spalvų deriniai ir stipriai akcentuojamas tapybinis ritmas A. Tamošaitienės kūrybai suteikia dramatinį, neramų pobūdį. Realybė yra tik inspiracinis išeities taškas, nors dažnai ant drobės ar popieriaus atpažįstame perkeltas peizažo ir naturmorto detales. Bet tą realybę dailininkė interpretuoja laisvai ir spontaniškai, keičia ir variuoja įvairius gamtos aspektus, juos pajungia į savitą ritmą, kompoziciją bei koloritą. Daiktų, figūrų, objektų -- nebesąlygoja jų "atrodymas": neįprastame kontekste jie pakeičia savo prasmę ir, kūrybinės vizijos sušildyti, įgauna naują žėrėjimą.

A. Tamošaitienė nėra ir nenori būti grynai abstraktinio pobūdžio dailininkė. Bet taip pat -- nėra ir nenori būti realistė. Visomis jėgomis ir sąmoningai ji bando išvengti pavojaus, kuris grėsia grynai abstraktinei tapybai: atsidurti manierizmo klysteliuose, kai jau nelengva surasti ribą tarp tikrojo meno ir netiesos, kai neužiomis moderniosios tapybos lozungai: toks yra mano pasaulis, taip matau ir jaučiu -- virsta egzaltuotu ir beprasmišku: taip noriu! Tačiau vienu kartą ji kategoriškai neigia tradicinę realizmą, naikinantį ir varžantį kūrybinę laisvę bei individualumą.

A. Tamošaitienė nėra tapyboje puritonė, kaip abstrakcionistai, kurie besąlygiškai atmata bet kokius pavidalus ir paneigia jų teisę paveiksluose egzistuoti. Ji semiasi įkvėpimo visur, kur tik ji randa ir nebando savo šaltinių dangstyti. Tarpe kitų išskelintų jos tapybos privalumų, būtu atvirumas, platus daiktų (tikriau, motyvų) akceptavimas ir įdomios jų variacijos. Dailininkė jaučia pareigą ir būtinybę dalyvauti gyvenime ir jo kovoje už gerį, grožį, grožį, už žmogų: nenori pabėgti nuo realybės ir ją supančios dvasinės atmosferos. Modifikuodama gyvenimiškas formas, ji tarsi bando keisti, taisyti ir patį gyvenimą.

A. Tamošaitienės kūryba yra

lyg reakcija prieš geometrinę tapybą, kuri, suprastinusi ir susintetinusi realybę į grynai architektūrines formas, atskyrė dailininką nuo betkokio kontakto su pasauliu ir gyvenimu. A. Tamošaitienė priešingai -- ieško kalbos ir dialektinio santykio su gamta ir jos apraiškom pačia plačiausia prasme.

Ji atvira įspūdžiams, operuoja jausmais, bet tik tiek, kiek jie, apvaldyti ir meninės intucijos kontroliuojami, padeda jau sąmoningam tam tikro momento, fakto, dvasinio pergyvenimo ar regimo įvaizdžio perkėlimui į daugiau ar mažiau abstrakčią tapybinę plotmę.

Taip realybė ir abstrakcija (dvi neįtikėtinos sąjungininkės) A. Tamošaitienės kūryboje viena kitą paremia ir sutaria: iš vienos pusės, bendroji reakcija prieš griežtą geometrinę tapybos pobūdį, o iš kitos -- prieš neįgyvendinamą realistinę mokyklos siekimą: absoliučiu tikslumu atkurti regimuosius pavidalus ar formas.

Jos paveikslai, kaip ir daugelio jai giminingų nūdienių tapytojų, deklaruoja, kad nėra esminio skirtumo tarp abstrakčių ir kon-

dėmė, -- sako Kandinsky, -- gali būti tolygiai raiški ir turėti tokią pat poetinės ekspresijos jėgą, kaip ir figūra ar objektas".

Realybės neįmanoma atkurti. Ne sykį, stebint realistinę tapybos darbus, rezultatas būna visiškai priešingas: iš drobės žvelgia ne tikrovės sintezė, bet jos pamėgdžiojimas. Kadangi žmogus neįstengia kurti gryniosios realybės, jam belieka tikslai ją imituoti... Pagaliau, realybė šiandien nebegali būti tapatinama su materija ir išorinėm daiktų apybraižom. Nes visa tai, kas realu, vienkartinė yra neįtikėtina komplikacija (beveik nerealu). Net ir modernioji fizika kai kurias realybės apraiškas pradžio-

Tapyba, painting, malowanie, peinture, malerei -- visa eilė garsinių derinių, vadinamų žodžiais. Ir nei vienas iš jų netinka apibūdinti kūrybai, pagimdančiai

BALYS GADŽIŪNAS

AŠ TIKIU

Aš tikiu,
Kad paukščiai, rudenį sparnus ištiesę
Lėkt iš Lietuvos,
Neužmiršta saulės tako,
Vėjų verkiančio čiobrelio
Ir graudžios, graudžios dainos.

Aš tikiu,
Kad žodžių, skaudančia širdim sudėtų,
Nieks nepažabos.
Kur tave audra beneštų--
Tarp kalnų, laukų ir klonių,
Vėl kančia jie veršis ir atsikartos.

Aš tikiu,
Kad žemėn svetimon nupūtus
Liepos šakele nebežydėsi.
Vėjai kauks laukinių skausmą,
Tėviškės laukų ilgėsies
Ir beprotiška kančia kentėsi.

1961. IX. 24.

krečių formų. Nes dailininkas projektuoja savas kūrybines formas, kurios jam yra tikros ir kurių tapybinė vertė yra lygiai ta pati, nežiūrint, kuo būtų operuojama: figūromis, daiktais, motyvais ar, pagaliau, geometrinėmis plokštumom bei architektūrinėmis detalėmis. Juoba, kad paveikslų veikiamosios jėgos absoliučiai neapsprendžia tapybos stilius. Dailininkui, išsakant savo pasaulį ir savo kūrybinę tiesą, valia naudotis bet kuriom tapybinėmis priemonėmis. "Spalvinė

spalvų skambėjimą. Tie žodžiai puikiai tiko, kai Rafaelis genialiai tapė savo Madonas. Jie gerai apibūdina Rubenso kūrinių gimimą, padovanojusį pasauliui daugelį apkinių, sveikata žydinčių buvusių ar nebuvusių žmonių portretų. Ir Munch'o pesimistinė filosofija, graudaus gyvenimo ir mirties tragika, paveiksluose -- tapyba. Ir visi pointilistai, kubistai, surrealistai savo paveikslus tapo, -- jie deda taškas prie taško, dėmė prie dėmės, lopas prie lo-

je bando suvokti filosofinių premisų pagalba ir tikslai tada patiekti jų matematines formules.

Tačiau šia prasme kai ką būtų galima prikišti ir geometrinei tapybai, mėginančiai tą komplikuo- tą realybę supaprastinti iki grynų ir griežtų architektūrinių formų.

Taigi, ir A. Tamošaitienei tikroji realybė yra ne regimajį pasaulį formuojančioji materija, bet žmogaus viduje. "Išmokime daugiau žiūrėti į save ir mažiau žvalgykimės aplinkui", -- sako R. Bissiere.

Gal šios ar panašios priežastys bus pastūmėję dailininkę ieškoti kelio į naująjį realizmą, kuris nebesitenkina vien regimais pavidalais, bet kuria nepriklausomą tapybinę kalbą, stengiasi suformuoti ir atskleisti kūrėjo vidinį pasaulį. O jo nesikeičią ir amžiną aspektą yra vienintelis ir visuotinis gyvybingumas.

SPALVŲ SKAMBĖJIMAS

ANTANAS RŪKAS

CHICAGO, ILL.

po, plokštuma prie plokštumos įvairiausius dažus, pagimdymai kartais nuostabius tapybos šedevrus, užburiančius mus savo menine teisybe.

Tapybos žodis labai gerai tinka ir visiems tiems dailininkams, kurie, neturėdami savo originalaus ir niekuomet nebe-pakartojamo meninio pasaulio, pamėgdžioja Viešpaties Dievo sukurtąjį, niekada neįstengdami jam prilygti, nes gyvas žalias gojus saulės tekėjime tūkstantį kartų gražesnis, negu betkurio natūralisto peizažas. Ir jokis dailininkas neatkurs svirties, klouno ir žiaudastogės trobelės harmonijos, paliktos ant Mūšos kranto, o dabar visu savo grožiu gyvenančios prisiminimų pasaulyje.

Bet kaip pavadinti kūrybą paveikslų, kuriuose dingsta ir tobulą plokštumų kompozicija, ir elegantiškų linijų raizgynys, ir spalvinių dėmių niuansai, ir visokis protu apčiuopiama turinys?

Jūs atsistojate prieš paveikslą ir nežinote, kas jame nupiešta. Jūs greitai verčiate katalogą, susirandate numerį, skaitote pavadinimą, kuris dažniausiai jums nieko nepasako, nes galėtų būti ir šitas ir dar keli šimtai kitokių pavadinimų, ir jie visi būtų tinkami arba ne, žiūrint jūsų šiandieninės nuotaikos, jūsų asmeninių polinkių, jūsų dvasinio pasaulio turty sandėlio.

O paveikslas jums gražus. Net labai gražus. Jūs galėtumėt ties jį stovėti, kol visiškai pavargtumėte. Paveikslas užburia jus ir siurbia į save, pažadindamas emocijas, kuriomis net nesitikėjote esąs turtingas. Jus apima kažin koks neapsakomas, saldus gaudulys, visai panašus į tą, vos vos prisimenamą, kada vienįšas, sėdėdamas ant gręčios slenksčio, gegužės vakarą, mėnuliui vos užsiritus ant miško viršūnių, jūs klausydavotės iš neaiškos tolumos atskambančios subatvakario dainos -- oi, lylija -- lylija! oi, lylija -- lylija!

Kaip tos dainos skambėjimas lyg nematomais, nežinomais ir

A. Tamošaitienė

Gamtos skeveldros

nesuprantamais sparnais nunešdavo jus nuo gręčios slenksčio į tolimus, negirdėtus, nesvajotus pasaulius, taip ir tas paveikslas atveria jūsų akims vis naujus, vienas už antrą gražesnius, vienas už kitą nuostabesnius vaizdus, kurie, keista, ne statiški, o savo spalvų virpėjimu skamba, tarytum daina -- skamba didele ir harmoninga spalvų žaismė.

Tai nebe tapyba. Jūsų nedomina teptuko brūkštelėjimai. O gal jų ir visai nėra? Jums visiškai neberūpi, ar ten esama tapybinių plokštumų ir ar jų kompozicija darni. Jūs neanalizuojate, ar juodosios linijos suvestos į užsibrėžtą tikslą, ar jų buvimas išteisintas. O gal jūs net nepastebite, kad paveiksle ty linijų esama? Jūs tik žavėtės lyrišku spalvų grožiu. Jūs tik džiaugiatės ty spalvų skambėjimu jūsų sieloje.

Štai kodėl aš nerandu žodžio, kuris tikėtų pavadinti kūrybai, pagimdančiai spalvų skambėjimą.

**SAVINGS DEPOSITS
RECEIVED THROUGH
OCTOBER 10th
WILL EARN INTEREST
FROM OCTOBER 1st**

WE WELCOME YOUR DEPOSITS

GEN. MOSES CLEVELAND

The Cleveland Trust Company
FOUNDED 1834
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE
MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

A. Tamošaitienė

Prieblandos reginiai

M O K A M E

4 1/4%

metinį dividendą už
visas taupymo sąs-
kaitas.

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanauskas, Pres.

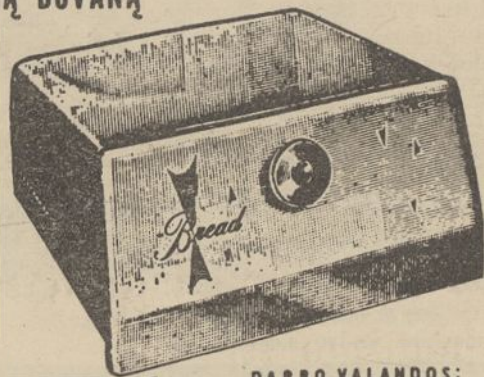
Abu piešiniai atrodo panašūs. Bet taip nėra. Jei esate pastabus, rasite 7 skirtumus. Kokie jie?

Praeitame piešinyje buvo šie skirtumai:

1. Kairiojo meškerio plūdė yra žemiau siūlo. 2. Susikryžiusių meškerių trikampis yra didesnis. 3. Yra tik 3 karvės. 4. Aplink žuvį vandeny yra daugiau bangų. 5. Barzduotasis meškeriotas turi ūsus. 6. Jo skrybėlės kraštai platesni. 7. Jo švarko šonai įkirti.

dovanos * taupytojams *

**PADĖJUS \$500.00 AR DAUGIAU
DUODAME ŠIĄ DOVANĄ**

KAS DU MEN.
DUODAMOS
VIS NAUJOS
DOVANOS.

5 1/4%

mokamo už
legalikes
taupmonas!

DARBO VALANDOS:

pirm. 9 iki 5 v. v.
antr. 9 iki 5 v. v.
trečiad. — uždaryta
ketv. 9 iki 5 v. v.
penkt. 9 iki 5 v. v.
šešt. 9 iki 1 v. p.p.

JOSEPH F. GRIBAUŠKAS, vadovas

**ST. ANTHONY SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**

1447 S. 49th COURT, CICERO 50, ILL./BI 2-1397, TO 3-8131

Cosmos Parcels Express Corp.

(LICENSED BY VNESHPOSILTCRG)

PASKUBINA JŲSŲ SIUNTINIUS JŲSŲ DRAUGAMS
IR GIMINĖMS Į BET KURIĄ SSSR DALĮ.
SIUNTINIAI APDRAUSTI • PRISTATYMAS GARAN-
TUOTAS • GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.

Visuose mūsų skyriuose Jūs rasite didelį pasirinkimą medžiagų moteriškiems ir vyriškiems drabužiams ir tuo sutaupysite negu pirkdami kitur. Jūs galite gauti ir kitokių reikmenų tinkamų siuntiniams, pigiau negu bet kur kitur. Dėl nemokamų kainoraščių ir papildomų informacijų rašykite ar apsilankykite jums artimiausį mūsų skyrių:

NEW YORK 2, N. Y., 39 — 2nd Avenue — Tel. AL 4-5456
BROOKLYN 7, N. Y., 600 Sutter Avenue — Tel. DI 5-8804
LAKEWOOD, N. J., 126 — 4th Street — Tel. FO 3-8569
PATERSON 1, N. J., 99 Main Street — Tel. MU 4-4619
NEW HAVEN, Conn., 6 Day Street — Tel. LO 2-1446
PITTSBURGH 3, Pa., 1015 E. Carson St. — Tel. HU 1-2750
WORCESTER, Mass., 174 Millbury St. — Tel. SW 8-2868
HAMTRAMCK, Mich., 11333 Jos. Campau.

TEL. TO 7-1575
CLEVELAND 13, Ohio, 2683 W. 14th St. — Tel. TO 1-1068
CHICAGO 22, Ill., 2222 W. Chicago Ave. — Tel. BR 8-6966
CHICAGO 8, Ill., 3212 So. Halsted St. — Tel. WA 5-2737
LOS ANGELES 22, Cal., 960 So. Atlantic Blvd.

TEL. AN 1-2994
SAN FRANCISCO, Cal., 2076 Sutter St. — Tel. FI 6-1571
NEWARK 3, N. J., 428 Springfield Ave. — Tel. BI 3-1797
PHILADELPHIA 23, Pa., 530 W. Girard Ave.

TEL. WA 2-4035
WATERBURY, Conn., 6 John St. — Tel. PLaza 6-6766
GRAND RAPIDS, Mich., 606 Bridge St. N.W.

TEL. GL 8-2256
PASSAIC, N. J., 176 Market Street — Tel. GR 2-6287
DETROIT, Mich., 7300 Michigan Ave. — Tel. VI 1-5355
ATHOL, Mass., 61 Mt Pleasant St. — Tel. CH 9-6245
VINELAND, N. J., West Landis Ave.

Greek Orthodox Club Blvd.

Šis skyrius atidarytas penktadieniais, šeštadieniais ir sek-
madieniais.

BOSTON 18, Mass. 271 Shawmut Ave Tel. LI 2-1767
WOODHAVEN 21, N.Y. 84-17 Jamaica Ave Tel. VI 3-1477

Garbės prezidiumas Miunchene suruošto lietuvių trėmimo į Si-
birą minėjimo. Kalba LB Miuncheno apyl. pirm. J. Tautkevičius.
Sėdi: M. Musteikis, dr. J. Grinius, V. Banaitis, J. Kairys, Br.
Lubinas ir R. Borchertas.

DIRVAI AUKOJO

J. Cibiras, Dayton\$2.00
K. Žilėnas,
Melrose Park 2.00
A. Mikoliūnas, Cleve. 3.00
J. Yčas, Toronto 5.00
Z. Rekašius,
West Lafayette 5.00
A. Braškys, Sudbury 5.00
Dr. D. Naikauskas,
Windsor 5.00
V. Senkus, Cleveland 2.00
J. Simkus, Princeton 2.00
J. Stukas, Hillside10.00
V. Šemetauskas, Cleve. 3.00
A. Rukuiža, Berwyn .. 2.00
Dr. P. Jaras, Highland 5.00
T. Bukaveckas, Chic. 2.00
Pr. Blumentalienė,
Cleveland 2.00
A. Malskis, Venezuela 5.00
D. Surantas, M. D.,
Rockford 2.00
A. Stankūnas, Cleve. 1.00
J. Krygeris, Cleveland 2.00
F. Noreika, Toronto 2.00
Dr. J. A. Ramonas,
Orland Park 5.00
V. E. Gruodis, Toronto 5.00

J. Musteikis, Rochester 3.00
J. Saladžius, Rochester 2.00
J. Tumosa, Toronto 5.00
J. Adomaitis, La Salle 5.00
A. Kiesylis, Chicago 2.00
V. Graužinis,
Grand Rapids 5.00
A. Bliudžius, Detroit 2.00
B. Dūda, Los Angeles 1.00
M. Petrikonis, Omaha 1.00
H. Kripavičius, Cleve. 2.00
J. Satkus, Welland 5.00
K. Žukauskas, Welland 5.00
K. Biskis, Downers 5.00
St. Leons, Detroit 1.00
R. Tamulionis, Detroit 2.00
J. Zimblys, Brooklyn 10.00
J. Margevičius, Cleve. 1.00
S. Kudokas, Cleveland 10.00
R. Grazewich, Cleve. 2.00
A. Huber, Cleveland 5.00

Visiems aukotojams šir-
dingai dėkojame.

Paraginkit savo pa-
žįstamus užsiprenu-
meruoti DIRVĄ.

Menininkų grupė, išpildžiusi minėjimo montažą "Vergijoje ir lais-
vėje".

Dalis Miuncheno lietuvių, susirinkusių į minėjimą.

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

NEPRALEISKITE pirmą didžiąją Clevelando NAMŲ ĮRENGIMO PARODĄ ir PASAULINĖS PRAMONĖS MUGĘ

Ohio istorijoje didžiausias
namų įrengimų išstatymas.
Pirmą kartą Clevelande!

LAIMEKITE

5 PILNUS KAMBARIUS

Visi baldai ir įrenginiai pen-
kiems kambariams, išstatyti pa-
rodoje, atitiks penkiems laimin-
giams laimėtojams. Vartovė, zai-
dimo kambarys, gyvenamasis
kambarys, valgomasis ir miega-
mas.

PAMATYKITE

200 PAVYZDINIŲ
KAMBARIŲ

Nuo ankstyvųjų amerikiečių iki
moderniųjų rodomu geriausių
vietinių pardavėjų ir geresnių
namų įrengimų.

"GYVENAMO NAMO PLANAI"

Grazus naujas projektas, para-
mintas Lake Erie Chapter The
National Society of Interior De-
signers.

"VILNOS PAVEIKSLAI"

Didžiulė modernių prancūzų Au-
bussan kilimų meno kolekcija.

"TAUTŲ SALE"

Brangūs ir nematyti eksponatai
iš užsienio.

TIK 8 DIENOS

Sekmadienis, spalio 8
iki spalio 15

Valandos: Vidudienio iki 10

p. m. kasdien.

Įėjimas prie durų \$1.00

Vaikai, jaunesni kaip 12 m.,

nemokamai

PUBLIC HALL

NEW! McDonald's CHEESEBURGERS

still only

19¢

TRY 'EM TODAY

There's a new taste treat at McDonald's... a
special cheese made from aged Cheddars...
pasteurized and processed by Kraft Foods...
especially for McDonald's Cheeseburgers.

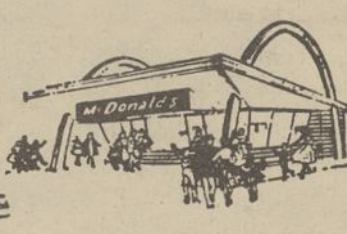
Another McDonald's exclusive in good eating.
Tasty, tangy, aged Cheddars... grilled to
perfection with 100% pure beef... served
piping hot on a toasted bun. Try 'em today at
McDonald's. The only place you can get them
in town.

CHEESEBURGER "ALL AMERICAN"

CHEESEBURGER... SHAKE...
FRENCH FRIES... McDONALD'S
"ALL AMERICAN". A MEAL FOR
ONLY 49¢... FOR A FAMILY OF
5 ONLY \$2.45

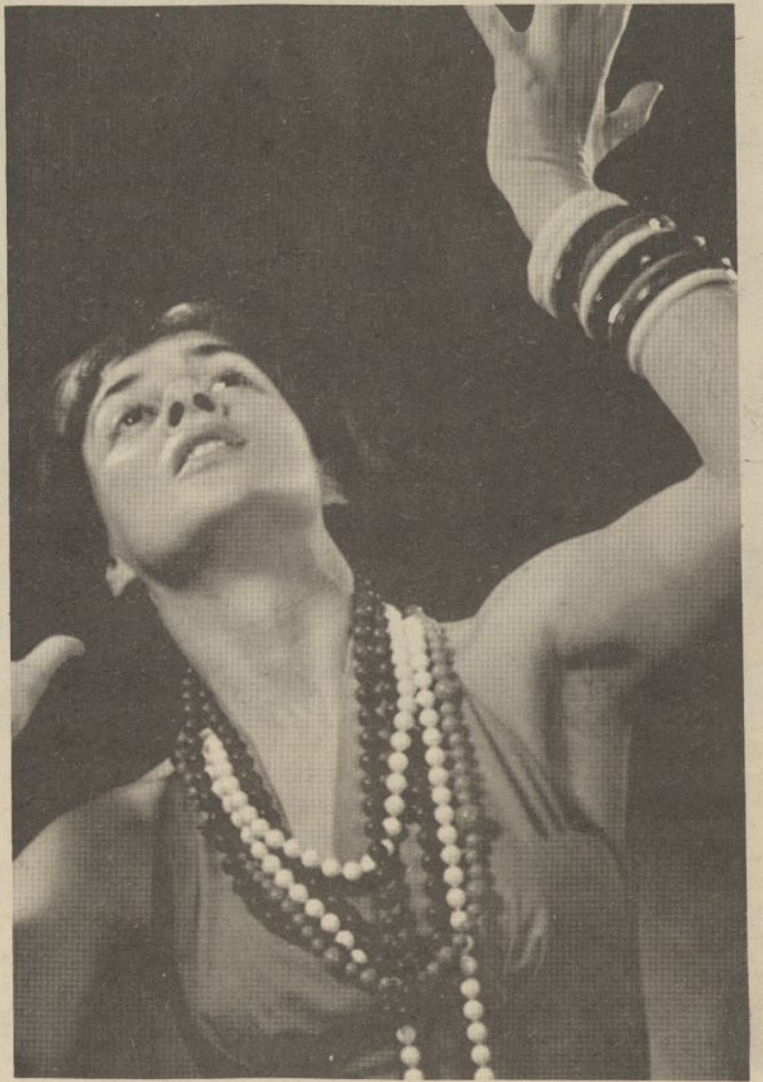
McDonald's
the drive-in with the arches

6225 MAYFIELD ROAD EAST OF LANDER, MAYFIELD HEIGHTS

AT 169th and LAKE SHORE BLVD.

Clevelandiečiai maloniai kviečiami atsilankyti į DAINAVOS STOVYKLOS SUKAKTUVINĮ KONCERTA

Šokėja Jonė Kvietytė

Aktorius Vitalis Žukauskas

1961 m. spalio 7 d.,
šeštadienį, 7 v.v.

SLOVENIAN AUDITORIUM — 6417 St. Clair Ave., Clevelande

PROGRAMOJE: išraiškos šokių šokėjai: JONĖ KVIETYTĖ ir
GEORGE DONNELL iš Toronto, Kanados ir
aktorius VITALIS ŽUKAUSKAS iš New Yorko

Šokiams gros Neolituany orkestras. - Veiks turtingas bufetas.

BILIETAI GAUNAMI: Dirvoje, Lietuvių Prekybos Namuose, pas Jaunimo Stovyklos Globos Komiteto narius: S. Laniauską, V. Palūną, S. Stasių, J. Piktūną, V. Rociūną ir salėje nuo 6 val. vak.

Atsilankydami pamatysite puikią programą, jaukiai praleisite laiką ir paremsite lietuviškojo jaunimo stovyklą

TIK TRIS DIENAS! 'KRYŽIUOČIAI'

SPALIO 5, 6 IR 7 D.

Spalvotas filmas pagal
H. Sienkevičiaus
romaną

• Pamatysite daug istorinių vaizdų iš KRYŽIUOČIŲ kovų prieš Lenkiją, Lietuvą ir kitus kraštus.

• Pamatysite daug romantikos ir meilės.

• Pamatysit istorines kautynes ties Žalgiriu!

Spektakliai spalio 5 ir 6 d. nuo 6 iki 9 val. vak. Spalio 7 d. nuo 3 iki 6 val. ir nuo 6 iki 9 val. vak.

Olympia Theatre
E. 55 and BROADWAY
CLEVELAND, OHIO

CLEVELANDE ir apylinkėse

• A. a. Valerija Alkaitienė, sulaukusi 48 m. amž., mirė spalio 3 d., išgyvenusi Amerikoje virš 10 m. Pališko dideliame skausme vyrą Antaną, dvi dukteris — Audronę ir Mildą, du sūnus — Saulių ir Algimantą bei kitus gimines.

A. a. V. Alkaitienė buvo gimusi Liepojuje. Baigusi Panėvežio Mokytojų Seminariją. Mokytojų pradžios mokykloje Kaišiadorių aps. Vėliau, persikėlus į Kauną, mokytojų Kauno Jėzuitų pradžios mokykloje iki bolševikų okupacijos. 1940 m. Kauno Aklųjų Institute iki antrojo bolševikų antplūdžio.

1944 m. pasitraukė su su šeima į Vokietiją, Gunzenhausen. Vėliau, persikėlus į Dornstadt, mokytojų Dornstadt mokykloje.

Laidojama šį šeštadienį, spalio 7 d. į Kalvarijos kapines iš Šv. Jurgio parapijos bažnyčios.

• A. a. Magdalena Kaunienė, po sunkios operacijos mirė spalio 3 d., sulaukusi 72 metų amžiaus.

A. a. M. Kaunienė, Lietuvoje gyveno Daugėlaičių kaime, Kybartų valsčiuje. 1944 metais pasitraukė nuo bolševikų į Vokietiją. Ingolstadt stovykloje išgyveno iki 1950 m. Tais pačiais metais atvyko Amerikon.

1961 m. spalio 6 dieną palaidota Kalvarijos kapinėse iš Šv. Jurgio parapijos bažnyčios.

Liko sūnūs: Jonas su šeima, Petras su šeima ir Juozas bei kiti giminės.

• Chemikas Albertas Meilus Western Reserve Universitete iš fizinės chemijos gavo magistro laipsnį. Tai dar vienas mūsų kolonijos narys, rūpestingu darbu pasiekęs aukšto mokslo įvertinimo.

• Angelina Huber, mokėdama už Dirvą, įteikė ir \$5.00 auką.

• Sekmadienį, spalio 8 d. Clevelande pirmą kartą atsidaro Namų įrengimo paroda ir pasaulinės pramonės mugė.

Didžiulėje parodoje dalyvaus visa eilė užsienio valstybių ir geriausi vietiniai baldų ir namų įrengimų gamintojai bei padavėjai.

Plačiau apie šią parodą skaitykite šio numerio skelbime.

• New York City Baletas šią savaitę — ketvirtadienį, penktadienį, šeštadienį ir sekmadienį gastroliuoja Clevelande, Music Hall. Spektaklių rengėjas — Cleveland Opera Ass'n. Spektaklių pradžia 8:30 val. vak.

• Nemaža, gyva ir veikli Clevelando lietuvių kolonija visada turi svečių iš kitur. Ypač šiais metais jų gausu.

Turėjome net dvi sporto varžybas, kurios sutraukė gražaus jaunimo iš kitų kolonijų. Gražiai suor-

ganizuotame Lietuvos Vyčių seime matėme svečių net iš Romos ir Šveicarijos. O tik ką praėjęs Dirvos koncertas-balius davė progos čia gražiai pasirodyti Bostono menininkams. Čia numatomas ir šachmatininkų saskrydis.

Prisiminus Lietuvos Vyčių seimą, clevelandiečiai dar neužmiršo įspūdingų pamaldų Šv. Jurgio bažnyčioje seimo užbaigimo proga ir pasakymo prelato Tulabos pamokslu, kuriame tik tiek buvo lietuviškumo, kad svečias iš Romos kalbėjo lietuviškai, bet nei vienu žodžiu nepaminėjo lietuvių tautos ar Lietuvos...

Prof. Z. Ivinskis čia pasirodė tik siaurame ratelyje. O gaila, tokiame žymiam mūsų istorikui atsilankius turėjo būti sudarytos sąlygos didesniai priėmimui.

Kiek didesnis priėmimas buvo suorganizuotas prof. J. Eretui, AL piliečių klube. Kalbėjo Alto pirmininkas P. Ziedonis, P. Stravinskis, ALB tarybos pirmininkas St. Barzdukas, K. Žukas, I. apyl. pirmininkas F. Eidimtas, svečiui įteikdamas ženklelį, ir pats svečias prof. J. Eretas. Jis skatino lietuviškąją išeiviją būti vieninga, nepaskęsti materializme, vykdyti savo misiją Lietuvai ir Amerikai, kuriai reikia mūsų pagalbos anti-komunistiniame fronte.

E. K.

• Ieškoma moteris namų darbui, rytinėj miesto daly, pusei savaitės. Šaukti teler. SK 2-3099. (115)

Parduodama delikatesų krautuvė

Nebrangi kaina. Gera apyvarta. Turi parduoti, nes išeina pensijon. Teirautis: 6510 Superior Ave., tel. 361-6739. (119)

3 šeimų East Cleveland

į rytus nuo Noble Rd. ir į pietus nuo Euclid Ave. Po 6 kambarius dviejuose butuose ir trečiame 4 kambariai ir vonia, 4 garažai. Namas labai gerame stovyje ir gražioje apylinkėje. Mėnesinės pajamos \$300. Galima pirkti žemiau banko įkainavimo. Skubiai parduodama, dėl savininko išvykimo iš Clevelando.

Apžiūrėkite ir duokite pasiūlymą.

Dona Cipkus — GL 1-4835
WM. T. BYRNE — Realtor
1535 Hayden Ave.
MU 1-6100

Kas Dirvos neskaito
— daug nustoja!

2-jų šeimų namas
I pietus nuo Euclid Ave. Colonial Hts. (Lampson Rd.). Po 5 kambarius kiekvienam bute ir 3 kambariai ant 3-čio aukšto. Nauji garso pečiai, 2 automobilių garažas. Namas visai gerame stovyje. Prašo \$23,500.

J. ŠIRVAITIS
Wm. T. Byrne Real Estate
1535 Hayden Ave.
MU 1-6100 — Office;
KE 1-1080 — Home
(116)

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.

SAVINGS EARN **OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30**

4% **SUPERIOR SAVINGS**

ACCOUNTS INSURED TO \$10,000

DEPOSITS MADE BY OCTOBER 20th
EARN INTEREST FROM OCTOBER 1st

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

KAS IR KUR?

• **Dr. Antanas Butkus**, dirbąs agronominės chemijos srityje Naujoje Zelandijoje ir padaręs toje srityje eilę išradimų, spalio 8-12 dienomis atvyksta į JAV dalyvauti Water Pollution Control Federation konferencijoje, kuri įvyksta Milwaukee, Wisc. Ta proga aplankys artimuosius Chicagoje, Baltimorėje ir Clevelande sustos pas savo artimus gimines — Gaidžiūnus.

• **Vilniaus dienos akademiją**, su paskaitomis ir menine dalimi, Detroito gyvena vilniečiai rengia spalio mėn. 7 d., 7 val. vakaro Ukrainiečių Politinio Klubo salėje — 3464 Cicotte St.

• **Centrinė rinkiminė komisija** skelbia šiaurės Amerikos lietuvių FASKo ir Revizijos komisijos rinkimams nominuos kandidatus; **Chicagos apylinkės:** Petras Baltramonas, Jonas Degutis, Zigmas Degutis, Rimantas Dirvonis, Jonas Ilčiukas, Romas Koženas, Viktoras Motušis, Klausutis Pūdykaitis, Edvardas Šulaitis, Zigmantas Žiupsnys ir Po-

vilas Žumbakis. **Clevelando apylinkės:** Algirdas Bielskus, Audronė Gelažytė, Vytautas Jakubaitis, Kazimieras Karalis, Juozas Kijauskas, Laimutis Klimas, Algirdas Nasvytis, Jaunutis Nasvytis, Algis Penkauskas, Henrikas Pikturna ir Elvira Vadapolienė-Šikšniūtė.

• **ŠALFASKo nariai** gaus iš CRK balsavimo lapą, kurį, atžymėjus pasirinktus 7 narius, reikės grąžinti CRK iki š. m. spalio 20 d. Tą dieną baigiami rinkimai.

• **Pianisto Andriaus Kuprevičiaus rečitalis** įvyksta lapkričio 4 d., 8 val. vakare Jaunimo Centre. Visa lietuviškoji visuomenė maloniai kviečiama rečitalyje dalyvauti. Rečitalį ruošia Santaros-Šviesos Federacija.

• **Rašytojo Antano Škėmos Raštų Išleidimo Fondui** įnašus prisiuntė Saulius Šimoliūnas \$100.00, Daiva ir Arvydas Barzdukai \$10.00, Gabrielius Gedvila \$10.00. Norintieji padėti Antano Škėmos kūrybiniam palikimui pasiekti skaitančiąją visuomenę, prašomi Fondui įnašus siųsti šiuo adresu: Dr. Jonas Valaitis, 2547 W. 45th St., Chicago 32, Ill.

A. A. VALERIJA ALKAITIENEI

mirus, vyrui inž. A. ALKAIČIUI ir visai šeimai, reiškiam kolegiską užuojautą

PLIAS
Clevelando Skyrius

Liūdesio prislėgtai ALKAIČIŲ šeimai, mylimai žmonai ir motinai

VALERIJA ALKAITIENEI

mirus, gilią užuojautą reiškia

Sofija Smetonienė,
Julius ir Birutė Smetonai

A. A. VALERIJA ALKAITIENEI

mirus, inž. ANTANUI ALKAIČIUI ir šeimai nuoširdžią užuojautą reiškia

H. V. ir R. Vilkutaičiai

V. IR A. GARMAMS,

jų motutei ir uošvei Lietuvoje mirus, užuojautą reiškia

H. V. ir R. Vilkutaičiai

Mielam kolegai teatro darbe

ANTANUI ŠKĖMAI

tragiškai žuvus, giliausią užuojautą šeimai ir artimiesiems reiškia

Regina Kaunackaitė-Grazevich

1941 m. sukilimo Lietuvoje minėjimo prezidentas Chicagoje: kalba inž. J. Jurekūnas. Sėdi: A. Kaulėnas, K. Drunga, L. Prapuolenis, K. Kasakaitis, gen. kons. dr. P. Daužvardis, LB pirm. J. Jasaitis, J. Vilutis ir S. Valatkaitis.

Didingo ir skaudaus sukilimo minėjimas Chicagoje

Lietuvos rezistencinės grupės Chicagoje spalio 1 d. surengė 1941 m. sukilimo 20 metų sukakties minėjimą, kuris praėjo sėkmingai.

Minėjimas pradėtas pamaldomis. Katalikams -- tėvų jezuitų koplyčioje, o evangelikams -- Tėviškės parapijoje. Popamaldų, sukilimo minėjimo rengėjai padėjo vainiką prie paminklo žuvusiems dėl Lietuvos laisvės.

4 val. po pietų minėjimo dalyviai rinkosi erdvioje Dariaus ir Girėno salėje. Didžiulės salės sienos buvo nukabintos Dr. J. Paukštelio surengtos bei tvarkomos genocido parodos nuotraukomis. Salės užpakalinėje sienoje buvo stilizuota vytytis, o prie jos simbolinis lietuviškas kryžius ir lietuvi tautiniai drabužiai, grandimi surakintomis rankomis. Kiek atokiau prie stalo apkrauto pavyzdiniais prašymais Senatui ir Atstovų Rūmams darbovisi dr. J. Paukštelis su ponina rinkdami minėjimo dalyvių parašus.

Greitai salę užpildė Chicagos bei apylinkių lietuviai. Garbės prezidentas sudaromas iš sukilimo vadų bei organizacijų atstovų. Savanorių-kūrėjų saugoma, Karo Muziejaus bokšte plevėsavusi Lietuvos valstybinė vėliava, įnešama į sceną. Po Lietuvos himno, minėjimą pravedančio Algirdo Kaulėno pakviestas, Lietuvos generalinis konsulas Chicagoje, dr. Petras Daužvardis taria į susirinkusius savo žodį. Po jo į kalbėtojo paukštinių žengia inž. Jonas Jurekūnas. Jis buvo 1941 metų sukilimo dalyvis, Lietuvos Laisvės Kovotojų S-gos pagrindinis vadovybės narys. Jis talkino rezistencijos tinklo organizavimui. Dabar jis yra Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos, Ame-

Minėjimo dalyviai. Prieky sėdi V. Šimkus, gen. prof. Dirmantas, J. Bačiūnas. Toliau matyti gen. Mieželis ir Reklaitis.

rikos Lietuvių Inžinierių bei Architektų S-gos ir kitų organizacijų veikėjas. Savo trumpoje kalboje priminė, kad svetimų teritorijų padalinimai niekad taikos neužtikrino ir neužtikrins.

Jurekūną seka Karolis Drunga. Jis buvo vienas iš Lietuvos Laisvės Kovotojų S-gos 1940 metais steigėjų ir jos vadovybės pagrindinis narys. Jis vokiečių okupacijos metu suorganizavo "Laisvės Kovotojų" bei kitų leidinių leidimą. Jis buvo birželio sukilimo dalyvis ir Lietuvos Aktyvistų Fronto Kaune vadovybės narys. Jis -- rezistencijoje buvusio VLIKo narys, Gestapo suimtas ir kalintas Vokietijoje. Dabartinio metu yra Lietuvių Rezistencinės Santarvės vadovybės narys. Jis kalbėjo apie genocidą, kurio užmiršimas, būtų lygus pakvietimui pasikartoti.

Po Drungos, A. Kaulėno pakviestas, išeina kalbėti Leonas

Prapuolenis. Jis buvo vienas iš 1941 metų birželio mėnesio sukilimo vadų, organizavęs to sukilimo paruošimą bei pravedimą, kaip Lietuvos Aktyvistų Fronto štabo viršininko įgaliotinis Lietuvoje. Jis 1941 metų birželio 23 dieną per Kauno radiją paskelbė Lietuvos nepriklausomybės atstatymą žodžiais: "Raudonieji budeliai žiauriai kankinę mūsų kraštą... šiuo metu, siaubo apimti, netvarkingai, bėga... Artėja visų Lietuvos žemių išvadavimo valanda... Broliai lietuviai! ... Imkitės ginklo... Tegyvuojate laisva, nepriklausoma Lietuva!" ir pranešė Laikinosios Vyriausybės sudarymą. Vėliau, naciams nesutikus pripažinti nei nepriklausomybės nei laikinos vyriausybės, Prapuolenis buvo suimtas ir kalinamas Vokietijoje koncentracijos stovykloje. Dabar jis yra vienas iš Lietuvių Fronto organizatorių ir jų vadovybės narys.

L. Prapuolenis savo kalboje primena didvyriškas aukas, sudėtas sukilėlių. Minėjimo dalyviai giliai susikaupę išgirsta kairių sukilimo dalyvių pasakytą gyvenimo valandų didvyriškumą.

Chicagos lietuviai iš lėto skirstėsi iš tikrai gerai pavykusio minėjimo, gyvendami didingo ir skaudaus 1941 metų sukilimo vaizdais.

V. A. RAČKAUSKAS

Dr. Ksaveras Vencius, buvęs 1941 metų sukilimo vyriausybės sveikatos ministru, tragiškai miręs 1945 m. Vokietijoje.

KORP! NEO-LITHUANIA SUVAŽIAVIMAS

Šiais metais lapkričio 11-12 d. Chicagoje, Illinois, šaukiamas LST Korp! Neo-Lithuania ketvirtasis suvažiavimas. Jame bus tariamai Korporacijos organizaciniai reikalai, o taip pat renkama nauja vyriausioji valdyba ir kitos Korp! institucijos. Smulki suvažiavimo programa išsiuntinėjama Korporacijos padalinių valdyboms.

Su važiavime kviečiami dalyvauti visi neolithuanai seniorai ir filisteriai. Suvažiavimo reikalu susirašinėjimą adresuoti Korp! Vyr. Valdybos vardu: 4550 So. Christiana Ave., Chicago 32, Illinois. (Tel. LAfayette 3-9288).

• Didžiausią tiražą turįs **Venezueloje vakarinis dienraštis "El Mundo"** atspaudė Luciano de Taxonera eilę straipsnių, pavadintų -- Teritorijos, kurias užgrobė Rusija. Septintam iš eilės straipsnyje plačiai aptaškoma Pabaltijo tautų užgrobinimas.

• Juozas Zimblys, Dirvos skaitytojas iš Brooklyn, Dirvai paremti atsiuntė \$10.00 auką.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Minėjimo meninės programos išpildytojai buvo apdovanoti gėlėmis. Iš kairės: rožes įteikusi A. Paukštelienė, dainininkė L. Bildušienė ir deklamuoja Z. Kevalaitytė-Visockienė.

Vyt. Račkausko nuotraukos

"KAI AŠ GRĖBIAU

lankoj šieną..." Tiek lietuviška romantiška daina, tiek visa kita muzika skamba daug puikiau, kai groji geru vokišku aparatu. Kelių firmų aparatai pas Gradinską, 2512 W. 47th Str., Chicago, Ill., FR 6-1998.

Danguolė Peteraitytė ir Viktoras Lipenis, uolūs Chicagos lietuvių jaunimo veikėjai, neseniai susituokę Chicagoje.

V. Noreikos nuotrauka